

A Fővárosi Ítéltábla dr. Ivancsó Attila ügyvéd által képviselt I. rendű és II. rendű felpereseknek polgármester által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében az Egri Törvényszék 2012. október 25. napján kelt 1.G.20.325/2011/22. számú ítélete ellen a felperesek által benyújtott fellebbezés és az alperes által benyújtott csatlakozó fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a felperes keresetét teljes egészében elutasítja, egyebekben helybenhagyja.

Megállapítja, hogy az elsőfokú eljárásban felmerült 237.600,- (Kettőszázharminchétezer-hatszáz) Ft viszontkereseti illetéket az alperes illetékmentességére tekintettel az állam viseli.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 5.000,- (Ötezer) Ft + áfa ügyvédi munkadíjból álló részperkötséget, a másodfokú eljárásban ezt meghaladóan felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárás illetékmentes.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű felperes és az alperes 2002. március 20-án érvényes megbízási szerződést kötöttek, amelyben az I. rendű felperes külön díjazás nélkül vállalta a B.... Háziiorvosi Szolgálathoz bejelentett biztosítottak onkológiai és sebészeti szakorvosi ellátását és a daganatos betegségek korai felkutatásának, illetve szűrővizsgálatának kiépítését és végzését; ezen túlmenően vállalta a későbbiekben megállapítandó külön díjazás alapján a régióban élő lakosság hasonló ellátását és kezelését, valamint szűrővizsgálatokra behívását; a szakmailag szükséges tárgyi feltételek megvalósulása esetén a betegek szaksebészeti ellátásának megszervezését; az iskolaorvosi feladatok ellátását; továbbá az Idősek Napközi Otthonában nyilvántartott személyek egészségi állapotának rendszeres ellenőrzését; havonta egy alkalommal speciális

ismeretterjesztő előadás, illetve fórum tartását a népeséget érintő betegségekkel és az egészségvédelemmel kapcsolatban; valamint házi betegellátó rendszer felmérését és igény esetén annak kiépítését. A megbízási szerződés 60 hónap időtartamra szól, a megbízási díj összege havonta 330.000,- Ft. A szerződés szerint a megbízási díj átutalása úgy történik, hogy a megbízó az összeget minden megkezdett hó 5. napjáig átutalja a társaság bankjánál nyilvántartott számlájára. A felek a szerződés felmondását külön nem szabályozták.

Ugyanezen a napon az I. rendű felperes beltagja dr. **S. B.** és az alperes munkaszerződést kötöttek, amely szerint a munkavállalót a **B.... Községi Háziorvosi Szolgálat** vezetőjeként alkalmazta, aki „ezen jogviszony keretében vezeti, szervezi és irányítja a háziorvosi szolgálat munkáját”. A szerződést a felek határozatlan időre kötötték. Dr. **S. B.** közalkalmazotti jogviszonyban történő kinevezését 2002. április 30-án 2002. május 1-jei hatállyal módosították. Dr. **S. B.** közalkalmazotti munkaviszonyának 2003. március 31-i hatállyal történő felmondásának az volt az oka, hogy 2003. március 10-én az alperes, dr. **S. B.** és a **M. F. Kórház Rendelőintézete** megállapodtak dr. **S. B.** 2003. április 1-jei hatállyal történő áthelyezéséről; dr. **S. B.** a munkaviszonyának felmondásával egyidejűleg kérte az áthelyezéshez történő hozzájárulást.

A megbízási szerződés alapján az I. rendű felperes 13 db számlát állított ki, amelyből az alperes 11 db-ot kifizetett. 2003. április 2-án az alperes dolgozója átvette az I. rendű felperes által kiállított 0016830 és 0016828 számú számlákat, a 0016828 számú számla alapján kitöltött átutalási megbízásra 2003. április 3-án „nem engedélyezem” került rá kézírással és olvashatatlan aláírás szerepelt rajta. Az I. rendű felperes 2003. április 8-án írásban felszólította az átvett számla alapján az alperest a megbízási díj megfizetésére, majd a 2003. szeptember 3-án kelt felszólító levelében a megbízási szerződés 8. és 10. pontjaira hivatkozással 21.463.200,- Ft megfizetésére szólította fel. Dr. **B. B.** ügyvéd az alperessel kötött megbízásra hivatkozással dátum nélküli levélben, amelyet az I. rendű felperes 2003. március 13-án átvett, azaz az I. rendű felperes első felszólítását megelőzően, a megbízási szerződés közös megegyezéssel való megszüntetésére tett javaslatot.

Az I. rendű felperes az elsőfokú bírósághoz 2003. szeptember 8-án benyújtott és többször módosított keresetében az alperest 11.836.000,- Ft és ennek 2003. április 2-től a kifizetés napjáig számított törvényes mértékű késedelmi kamata és perköltség megfizetésére kérte kötelezni. Kereseti kérelme jogcímeiként elsődlegesen 660.000,- Ft és járulékai erejéig a Ptk. 478. §-át, míg az ezt meghaladó összeg tekintetében a Ptk. 318. §-ára figyelemmel a Ptk. 339. § (1) bekezdését és ehhez kapcsolódóan a Ptk. 312. § (2) bekezdését és a Ptk. 313. §-át jelölte meg. Másodlagos jogcímként hivatkozott a Ptk. 298. § és a Ptk. 299. § (1) bekezdésére, ezzel összefüggésben a késedelemből eredő kár megtérítésére. Harmadlagos jogcímként a Ptk 478. §-ára és a megbízási szerződés 8. és 10. pontjaira hivatkozott.

Kereseti kérelme alátámasztásaként előadta, hogy az alperessel kötött megállapodás hosszú távra szól és az az I. rendű felperesnek nem róható fel, hogy a szerződést azért nem tudta teljesíteni, mert az alperes nem fizette ki a számlát, továbbá ellehetetlenítette a tevékenység folytatását. Kiemelte, hogy a szerződésben

rögzített kötelezettségének eleget tett.

Az alperes az ellenkérelmében a felperes keresetének az elutasítását és perköltségben történő marasztalását kérte arra hivatkozással, hogy fizetési kötelezettségének 2003. április 1-jéig eleget tett, 2003. április 1-jétől a felperes azonban semmilyen orvosi tevékenységet nem folytatott.

Viszontkeresetet is előterjesztett, amelyben kérte a megbízási szerződés érvénytelenségének a megállapítását, egyrészt arra hivatkozva, hogy az jogszabályba ütközik, másrészt a perbeli szerződés uzorás szerződés, harmadrészt a szerződés a jóéerkölsbe ütközik, negyedrészt hivatkozott a perbeli szerződésben kikötött szolgáltatás és ellenszolgáltatás feltűnő aránytalanságára is. Kérte az eredeti állapot helyreállításaként az I. rendű felperest az általa kifizetett 3.630.000,- Ft megfizetésére kötelezni.

A felperes az alperes viszontkeresetének az elutasítását és perköltségben történő marasztalását kérte.

A ... Megyei Bíróság a 2006. április 27-én kelt G.20.100/2004/51. számú ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 330.000,- Ft-ot és ennek 2003. április 2-től a kifizetés napjáig járó évi 11 %-os kamatát. A felperes ezt meghaladó keresetét és az alperes viszontkeresetét elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg a Magyar Államnak külön felhívásra 880.200,- Ft eljárási illetéket. Megállapította, hogy a felek a perben felmerült egyéb költségeiket maguk viselik.

Az alperes 2006. július 13-án átutalt az I. rendű felperesnek 449.044,- Ft-ot, melyből 330.000,- Ft az elsőfokú ítéletében szereplő megbízási díj és 119.044,- Ft a késedelmi kamat.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2006. október 19-én kelt 14.Gf.40.188/2006/4. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét - a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül - hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Megállapította, hogy a másodfokú eljárás során a felperesnek 100.000,- Ft költsége merült fel, a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték összege 500.347,- Ft. A megismételt eljárásra vonatkozóan a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak részletes iránymutatást adott.

A megismételt eljárásban az I. rendű felperes a kereset összecszerűségét módosította, az alperest 8.669.115,- Ft elmaradt haszon és ennek 2003. május 1-jétől a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamat és perköltség megfizetésére kérte kötelezni a megelőző eljárásban előterjesztett valamennyi jogcímen. Az elsődleges jogcímnél hivatkozott még a Ptk. 320. §-ára is.

Az alperessel szemben fennálló 8.669.115,- Ft és annak kamataira vonatkozó követelését a 2009. június 24-én kelt szerződéssel a II. rendű felperesre engedményezte, aki a perbe belépett, ugyanakkor az alperes az I. rendű felperes perből történő elbocsátásához nem járult hozzá.

Az alperes a felperes keresetének elutasítását és perköltségben történő marasztalását kérte, viszontkeresetét fenntartva, azt kiegészítette azzal, hogy az I. rendű felperest a megelőző eljárásban hozott elsőfokú ítélet alapján az általa kifizetett 330.000,- Ft megbízási díj és ennek késedelmi kamata visszafizetésére is kötelezze.

Az Egri Törvényszék a 2012. október 25. napján kelt 1.G.20.325/2011/22. számú ítéletében a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte az I. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 164.604,- Ft-ot, ennek 2012. október 26-tól a kifizetésig járó, minden késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát. Az alperes ezt meghaladó viszontkeresetét elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a Magyar Államnak külön felhívásra 1.380.550,- Ft eljárási illetéket. Egyéb felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Határozata indoklásában rögzítette, hogy az I. rendű felperes a megbízási szerződést 2003. március 31-ig teljesítette. Ekkor a szerződés a felek ráutaló magatartása következtében megszűnt. A ráutaló magatartás abban állt, hogy az alperes nem fizette meg az I. rendű felperesnek a 2003. márciusi megbízási díjat, mely márciusi teljesítésről az I. rendű felperes számlát nem állított ki.

Az elsőfokú bíróság ezt követően elsődlegesen a szerződés érvényességét vizsgálta.

Az alperes a viszontkeresetében a megbízási szerződés semmisségének a megállapítását azért kérte, mert az jogszabályba ütközik. Ezzel kapcsolatban a 77/1993. (V.12.) Korm. rendelet 4. és 5. §-ára hivatkozva előadta, hogy dr. **S. B.** felperesi beltag a perbeli időszakban egyben **B....** háziorvosa is volt, továbbá a felperes főtevékenysége megegyezik a háziorvosi tevékenységgel. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezések a költségvetési szerv vezetőjére vonatkoznak, a Háziorvosi Szolgálat vezetésével megbízott viszont nem ilyen vezető. Ezen túlmenően ez a közalkalmazotti jogviszonyban keletkeztethetne összeférhetetlenséget, de nem eredményezheti a perbeli szerződés jogszabályba való ütközését. A megismételt eljárásban az alperes a viszontkeresetében a jogszabályba való ütközést arra hivatkozással is kérte megállapítani, hogy az I. rendű felperesnek a perbeli tevékenység végzéséhez nem volt működési engedélye. A ... Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi és Szakigazgatási Szervének tájékoztatása szerint az I. rendű felperes egészségügyi szolgáltatásokat az ÁNTSZ ... Megyei Intézete által a 69/2002. (IV.12.) Korm. rendelet szerint kiadott 2001. május 9-én kelt 1093-2/2001. számú működési engedélye alapján végez, mely 2002. február 11-én módosításra került. Az intézet tájékoztatása szerint az I. rendű felperes a perbeli szerződés alapján a Háziorvosi Szolgálathoz bejelentett biztosítottak bekölcei telephelyen történő onkológiai és sebészeti szakellátását működési engedély módosítása után láthatta volna el. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a szerződésben is meghatározottak szerint a szakmailag szükséges tárgyi feltételek biztosítása esetén került volna sor ezen szaksebészeti ellátásra, mely tárgyi feltételek a szerződés alatt nem valósultak meg. Ez pedig az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azt jelenti, hogy az I. rendű felperes működési engedély nélkül semmilyen

tevékenységet nem végzett, ezért jogszabályba ütközés nem állapítható meg. Ezen túlmenően az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a perbeli szerződés érvényességét a működési engedély léte vagy nem léte nem befolyásolja. Maga a szerződés, illetve a tárgya nem ütközik jogszabályba, illetőleg jogszabály megkerülésére sem irányul egyik alperes által felhozott indok alapján sem. Mindezekre tekintettel az alperesnek ezen jogcímre való hivatkozását alaptalannak találta és a szerződés érvénytelenségét erre tekintettel nem állapította meg.

Az elsőfokú bíróság a megbízási szerződést nem találta semmisnek az alperes uzsorás szerződésre történő hivatkozása alapján sem, mivel az alperesnek ehhez a szorult helyzetét és ezen helyzet kihasználásával kikötött feltűnő aránytalan előnyt kellett volna együttesen bizonyítania, azonban az általa hivatkozott 1.G.20.100/2004/41. szám alatt csatolt levél és ennek 3. számú melléklete, illetőleg ennek 11. pontja egyik feltételt sem tartalmazza.

Az elsőfokú bíróság nem találta a perbeli szerződést jóerkölcsbe ütközőnek sem, mivel a megbízási szerződésben vállalt feladatok elvégzése nem tartozik a 4/2000. (II.25.) EüM. rendeletbe foglalt háziiorvosi feladatkörbe, ugyanis szakorvosi ellátást a háziorvos nem végezhet. Egyedül a megbízási szerződés 6. pontjában rögzített ismeretterjesztő előadás vállalása merülhet fel mint háziiorvosi feladat, azonban az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ez sem azonos a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet 4. § (2) bekezdés c) pontjában megfogalmazott egészségnevelésben, egészségügyi felvilágosításban való részvétellel. Ez ugyanis nem feltétlenül jelent „speciális ismeretterjesztő előadást, illetve fórumot a népességet érintő betegségekkel és az egészségvédelemmel kapcsolatban,” ahogy azt a megbízási szerződés 6. pontja rögzíti. Az alperes által hivatkozott egyéb érvek alapján sem állapítható meg a perbeli megbízási szerződés jóerkölcsbe ütközése, mivel ez többek között akkor állapítható meg, ha a jogügylet tárgya vagy az azzal elérni kívánt cél az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, vagyis az társadalmilag elítélendő, nem pedig akkor, ha a szerződő fél érdekeit sérti a szerződés. A per adataiból megállapítható, hogy a szerződéskötést megelőzően a felek a szerződés tartalmát megvitatták, ezután szabad akaratukból kötötték meg a szerződést úgy, hogy annak tartalmát mindkét fél ismerte, így az alperes is tudott arról, hogy pl. a szerződés 3. pontja teljesítésének feltétele volt „a szakmailag szükséges tárgyi feltételek megvalósulása”, azt viszont az alperes sem állította, hogy ez egyedül és kizárólag a felperesen múltott, illetve az ő magatartása miatt hiúsult meg.

A szolgáltatás és ellenszolgáltatás feltűnő aránytalanságára történő hivatkozás a szerződés megtámadására adna lehetőséget, az alperes azonban nem mentette ki azt a magatartását, hogy miért a megtámadási határidőn túl terjesztette elő ezt az igényt, de arra sem hivatkozott, hogy annak lejártja miatt a Ptk. 236. § (3) bekezdésében írtaknak megfelelően azt kifogás útján kívánná érvényesíteni. A megtámadás határidőben történő előterjesztése, illetve kifogás érvényesítése esetén sem találta volna alaposnak az elsőfokú bíróság az alperesnek ezt a viszontkereseti kérelmét. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság arra hivatkozott, hogy az alapeljárásban és a megismételt eljárásban is többször kitanította az alperest a bizonyítási teherre vonatkozóan, figyelmeztette a Pp. 3. § (3) bekezdésében írtaknak megfelelően, hogy a viszontkereseti kérelme valamennyi

tényállása vonatkozásában a bizonyítási teher az alperesen van. Konkrétan megjelölte, hogy az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy hasonló tevékenység ellátása, hasonló megbízási szerződés keretében általában milyen ellenszolgáltatások fejében történik. Az alperes azonban csak az egyes jogszabályi rendelkezésekben meghatározott értékeket vetette össze a megbízási díjjal, azonban ezek az értékek nem kőgensek, vagyis azoktól az egyes szerződésekben a felek eltérhettek, mint ahogy a jelen esetben is ez történt. Ezen túlmenően a szerződésben az ott meghatározott tevékenységek díjazása együttesen került megállapításra, nem pedig külön-külön. A megbízási szerződés 1. és 2. pontjában foglalt kitételekből nem az ingyenesség következik, hanem az, hogy az azért járó ellenszolgáltatást a megbízási díj tartalmazza. Az alperesnek lehetősége lett volna arra, hogy a megbízási szerződés 2., 3. és 7. pontjaiban rögzített szolgáltatás elmaradása miatt a szerződés díjazásra vonatkozó részének módosítását kezdeményezze, figyelemmel arra is, hogy a feltűnő értékaránytalanságnak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. Az alperes az ezzel kapcsolatban bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, ezért ezt a viszontkereseti kérelmet is elutasította.

Mivel az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a perbeli szerződés nem érvénytelen, erre tekintettel az alperesnek az általa kifizetett megbízási díjak és azok kamatai visszafizetésére vonatkozó viszontkereseti kérelmét alaptalannak találta és azt elutasította.

A perbeli szerződés érvényességére tekintettel ezt követően az elsőfokú bíróság a felperes keresetét vizsgálta.

Rögzítette, hogy a megbízási szerződés megkötésére 2002. március 20-án került sor 2002. április 1-jei hatállyal. Az alperes az elsőfokú eljárásban mindvégig vitatta a szerződés kezdő időpontját, mert állítása szerint az I. rendű felperes csak 2002. május 1-jétől teljesített a megbízási szerződés alapján. Az I. rendű felperes előadta, hogy már 2002. áprilisában tartott ismerkedő, ismeretterjesztő előadásokat, mely állítását D. É. és P. E. né tanúk vallomásai is alátámasztották. A megbízási szerződés 2002. április 1-jétől történő teljesítését támasztja alá az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az is, hogy annak hatályba lépése napját a felek nem módosították, ezen túlmenően több olyan feladat került meghatározásra, amelyhez nem kellett az orvosi rendelőt igénybe venni és a szerződésben nem volt kikötve az, hogy az ott meghatározott valamennyi feladatot minden hónapban az I. rendű felperesnek el kell végeznie. Az elsőfokú bíróság az alperes terhére értékelte, hogy az I. rendű felperes miatta nem tudott az orvosi rendelőbe bejutni, mert a korábbi háziorvossal a vitája nem zárult le, és ezért az orvosi rendelőt 2002. április hónapban nem tudta biztosítani. Értékelte az elsőfokú bíróság azt is, hogy amennyiben a megbízási szerződés kezdő időpontját is módosítani kívánták volna, úgy azt a háziorvosi munkavállalói szerződés módosításával egy időben megtették volna, mivel a szerződő felek ugyanazok voltak. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a megbízási szerződés 2002. április 1-jétől teljesítésre került, ezért a megbízási díj is ettől az időponttól jár az I. rendű felperesnek.

A megbízási szerződés 8. pontja úgy szövelt, hogy a megbízási díj átutalása minden megkezdett hónap 5. napjáig megtörténik, a szerződésben azonban nincs szó

„előre” fizetésről, ahogy azt az alperes állította. A becsatolt számlákból az elsőfokú bíróság megállapította, hogy 2003. márciusára számla nem került kiállításra, 2003. április és májusra azonban igen, mely utóbbi két számlát nem fizette ki az alperes. Az elsőfokú bíróság a 2003. áprilisában zajlott körülményeket mind az I. rendű felperes beltagjának tevékenységét, mind az alperes szerződéssel kapcsolatos magatartását értékelve azt állapította meg, hogy a perbeli szerződés a felek ráutaló magatartása útján szűnt meg, mivel a meghallgatott dr. N. Á. és D. J. tanúk vallomása után sem lehetett határozottan és pontosan megállapítani, hogy mit értettek a felek a szerződés 10. pontjában a megbízó egyoldalú szerződésbontásán. Ezen túlmenően a szerződés ráutaló magatartással történő megszüntetését támasztja alá az is, hogy az alperes a teljesítést nem követelte az I. rendű felperestől, ugyanakkor a 2003. áprilisára kiállított számla kifizetését megtagadta és az I. rendű felperes 2003. március 31-ét követően a megbízási szerződésben foglaltakat nem teljesítette.

A fent részletesen kifejtettekre tekintettel az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a megbízási szerződés 2002. április 1-től 2003. március 31-ig tartott, azaz 12 hónapra történt az I. rendű felperes részéről teljesítés. Mindez azt jelenti, hogy az I. rendű felperesnek 12 hónapig járt volna a megbízási díj, amelyből a perindítást megelőzően 11 hónap került az alperes részéről kifizetésre. Az alperes részéről 330.000,- Ft és kamatai 2006. július 13-án történt kifizetésére tekintettel nem maradt az alperes részéről kifizetetlen számla a teljesített hónappal kapcsolatban sem. Ez utóbbi kifizetést az elsőfokú bíróság a 2003. márciusi megbízási díjnak számolta el. Ezzel kapcsolatban azonban az elsőfokú bíróság korábban már megállapította, hogy az I. rendű felperes számlát nem állított ki, azaz jogosulti késedelembe volt, ezért az alperes kamatot csak a bíróság ítéletétől számított 15 naptól kell, hogy fizessen. Mivel a megelőző eljárásban hozott ítélet 2006. április 27-én kelt, az alperes 2006. július 13-án fizette meg az egyhavi megbízási díjat 2006. május 12-e helyett, ezért 60 napi késedelembe volt. Az alperesnek ezen viszontkereseti kérelme annyiban alapos, hogy késedelmi kamatot 60 napra kellett volna fizetnie, azaz 5.967,- Ft-ot, ami azt jelenti, hogy 113.077,- Ft-ot túlfizetett és ezen összegnek 2012. október 25-ig felmerült késedelmi kamata, azaz 164.604,- Ft megfizetésére kötelezte az I. rendű felperest.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes az elsődleges keresetét - figyelemmel a Ptk. 318. §-ára -, a Ptk. 339. §-ára, lényegében a Ptk. 312. § (2) bekezdésére mint alperesi szerződésszegésre alapította. Jelen esetben viszont azzal, hogy az alperes nem fizette ki a felperes egyhavi megbízási díját, a szerződés teljesítése az I. rendű felperes részéről nem vált lehetetlenné, mivel az alperesnek ez a magatartása a késedelem körébe esik, amit a Ptk. 298-299. §-ai szabályoznak. Ezeket a jogszabályhelyeket a felperes a keresete másodlagos jogcímeiként terjesztette elő. Ez alapján is köteles a kötelezett a késedelemből eredő kárt megtéríteni, ami azonban nyilvánvalóan nem lehet azonos a felperes által 60 hónapra követelt elmaradt haszonnal. A felperes a kárát egyértelműen ebben jelölte meg, azonban ezt az igényt az általa hivatkozott jogszabályhelyek alapján az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak. A késedelemből mint szerződésszegő magatartásból eredő kárként ugyanis csak és kifejezetten a késedelem miatt bekövetkezett kár érvényesíthető, ilyet azonban a felperes nem jelölt meg. A

szerződés lehetetlenülése nem állapítható meg, valójában az I. rendű felperes maga sem akarta ilyen körülmények között folytatni a tevékenységét, ezért az I. rendű felperes kártérítési igénye ezen okból alaptalan.

A felperes a kártérítési követelését lényegében a perbeli szerződés 10. pontjában foglaltakra alapította. Azonban az I. rendű felperesnek az ezzel kapcsolatos hivatkozása sem volt következetes az elsőfokú eljárásban, mivel a perben több esetben maga utalt arra, hogy a felek lényegében kölcsönösen szüntették meg a szerződés teljesítését. Az elsőfokú bíróság is azt állapította meg, hogy a szerződés a felek ráutaló magatartása következtében szűnt meg, mely ráutaló magatartást éppen ezen kölcsönös tevékenység beszüntetésében határozta meg, azaz nem az alperes egyoldalú szerződés „bontása” vezetett a szerződés megszűnéséhez, ezért az I. rendű felperesnek az erre alapított kártérítési igénye megalapozatlan.

Mivel az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét alaptalannak, az alperes viszontkeresetét kis részben találta alaposnak, ezért rendelkezett úgy, hogy mindenki viseli az eljárás során felmerült költségét. A le nem rótt eljárási illetékek vonatkozásában a felperesek viselik az elsőfokú eljárás 880.200,- Ft összegű eljárási illetékét és a fellebbezési eljárásban megállapított 500.347,- Ft illetéket.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek fellebbezést, az alperes csatlakozó fellebbezést nyújtottak be.

A felperesek a fellebbezésükben kérték az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatásával a kereseti kérelmüknek megfelelően az alperes marasztalását, továbbá első- és másodfokú perköltség fizetésére történő kötelezését.

Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, a tényállást részben helytelenül állapította meg és téves jogi következtetést vont le abból. A szerződést aláíró felek egybehangzóan nyilatkoztak arra, hogy a szerződés aláírásakor mit értettek a felek a szerződés 10. pontja, a megbízó egyoldalú szerződésbontásán, ezért téves az elsőfokú bíróság 14. oldal első bekezdésében írt megállapítás. Megalapozatlan az elsőfokú bíróság ítéletének 14. oldal negyedik bekezdésében írt érvelése, amely szerint az I. rendű felperes részéről 2003. áprilisában már tényleges munkavégzés nem volt.

Megalapozatlan az I. rendű felperes marasztalására vonatkozó rendelkezés, mivel az elsőfokú bíróság helytelenül állapította meg azt, hogy a szerződés 2003. március 31-én szűnt meg, mivel még az azt követő hónapban is történt teljesítés az I. rendű felperes részéről. Az eljárási illetékben történő marasztalás is megalapozatlan, mivel a felmerült illeték pernyertesség esetén egyértelműen az alperest terheli.

Előadták, hogy a perbeli szerződés megkötésekor a szerződést aláíró felek hosszú távú megállapodást kötöttek, melynek időtartamát konkrétan rögzítették. Az elsőfokú eljárásban lefolytatott tanúbizonyítás teljes mértékben alátámasztotta azt, hogy a felperesi oldal minden tekintetben eleget tett szerződéses kötelezettségének. Ugyanakkor az is bizonyítást nyert, hogy **V. S.** polgármester minden tőle telhető jogi lépést megtett annak érdekében, hogy a jogviszony megszűnjön, amit bizonyít a 2003. április 2-án dr. **K. S.**tól átvett számlákra rávezetett „nem engedélyezem” feljegyzés, ami nyilvánvalóan **V. S.** tól eredt; továbbá a tanúk vallomása, akik előadták, hogy az új vezetés mindent megtett az I.

rendű felperes működésének ellehetetlenítésére.

Hangsúlyozták, hogy az alperes már 2003. március 18-án keresetlevelet adott be az I. rendű felperes ellen, ami ugyan idézés kibocsátása nélkül elutasításra került, azonban már ebben az időpontban az alperes bizonyíthatóan a szerződés megszüntetését akarta.

Az alperes a csatlakozó fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatásával a viszontkeresetének megfelelően a megbízási szerződés érvénytelenségének a megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását, azaz az általa kifizetett megbízási díj és késedelmi kamatai I. rendű felperes által történő megfizetésére kötelezését.

A megbízási szerződés jogszabályba ütközésével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a szerződés hét pontban sorolja fel az elvégzendő tevékenységet, amelyek végzéséhez a 113/1996. (VII.23.) Korm. rendelet 2. § a) pontja szerint működési engedély kellett volna. Az I. rendű felperes működési engedéllyel nem rendelkezett, amit bizonyít, hogy Bekölcén az ÁNTSZ városi és megyei intézete helyszíni vizsgálatot a működési engedély kiadásával kapcsolatban nem végzett; a megbízási szerződésben nincs rögzítve a működési engedély száma, illetve nincs hozzá mellékelve a működési engedély; ezek az elsőfokú eljárás során sem kerültek az becsatolásra; továbbá az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat E.-i, **B.-i**, **P.-i** Kistérségi Intézetének mb. városi tisztiorvosának 2007. március 23-án kelt levele, csak a ... Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve E.-i, **B.-i**, **P.-i** Kistérségi Népegészségügyi Intézete

kisebbségi tisztifőorvosának 2012. január 6-án kelt levele. Az I. rendű felperes a fentiek alapján a szerződés megkötésekor az akkor hatályos 113/1996. (VII.23.) Korm.rendeletet megkerülte, sem ajánlatában, sem szóban nem közölte, hogy működési engedéllyel nem rendelkezik. Előadta, hogy a szerződés tartalma ugyan nem ütközik jogi normába, de a jogalkotó céljának érvényesülését ellehetetlenítette, ezért az a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis.

A megbízási szerződés a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet rendelkezéseibe is ütközik, mivel a megbízási szerződés 1. és 2. pont második fele a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet 4. § (1) bekezdése, a megbízási szerződés 4. pontja a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet 4. § (6) bekezdése, a megbízási szerződés 5. pontja a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet 4. § (1) bekezdése és a megbízási szerződés 6. pontja a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet 4. § (2) bekezdés c) pontja alapján a háziorvos tevékenységi körébe tartozik, azaz e tevékenységek végzésére rendelkezésre állt dr. **S. B.** háziorvos, aki a munkaszerződés alapján volt köteles ezeket közalkalmazottként elvégezni.

A megbízási szerződés 1. pont első felében, a 2. pont első felében, valamint a 3. és 7. pontokban lévő tevékenységek azért nem végezhetők, mert a tárgyi feltételek nem álltak rendelkezésre és ezek a feltételek évek múlva sem biztosíthatók.

Hivatkozott továbbá az önkormányzat 2002-ben meglévő nehéz pénzügyi helyzetére, dr. **S. B.** 2002. február 7-én faxon küldött ajánlatára, továbbá arra, hogy a szorult helyzetben lévő, egészségügyi témákban járatlan képviselő-testület jóváhagyta a megbízási szerződést és dr. **S. B.** munkaszerződését, ami a háziorvosi tevékenység végzésére vonatkozott. Hivatkozott továbbá a két szerződésből eredő összeférhetlenségre és a BH 2004/179 számú eseti döntésben foglaltakra.

Ezen túlmenően a megbízási díj indokolatlanul eltúlzott, a 330.000,- Ft-ot havonta az önkormányzat ellenszolgáltatás nélkül fizette ki. Az I. rendű felperes a megbízási szerződés 1., 2., 3. és 7. pontjaiban foglaltakat egyáltalán nem teljesítette, az 1. pont második felében, a 2. pont második felében, a 4., 5. és 6. pontokban lévő feladatokat nem az I. rendű felperes, hanem dr. **S. B.** háziorként végezte el. Ezen túlmenően megszegte az I. rendű felperes a Ptk. 477. § (3) bekezdését és nem teljesítette a Ptk. 477. § (1) bekezdésében előírtakat.

Előadta, hogy a megbízási szerződés 8. pontja szerint a megbízási díjat előre kellett fizetni, amely fizetési kötelezettségének 2002. májusától 2003. március 31-ig minden hónapban eleget is tett.

Álláspontja szerint a megbízási szerződés uzsorás szerződés, amit az alábbiak bizonyítanak:

- az I. rendű felperes feltűnően aránytalan előnyt kötött ki havonta ellenszolgáltatás nélkül 330.000,- Ft összegű előre fizetendő megbízási díjra;
- ez az aránytalanság a szerződéskötés óta fennállt;
- az önkormányzat az orvoshiány, a sok beteg és a pénztelenség miatt hátrányos helyzetben volt, amit dr. **S. B.** jól ismert, mert korábban orvost helyettesítőként dolgozott már B.-én;
- ezt a helyzetet dr. **S. B.** a végletekig kihasználta.

Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság nem vizsgálta meg teljes körűen az alperesi bizonyítékokat, annak ellenére, hogy rendelkezésre állt az önkormányzat 2002. évi költségvetése is.

A szolgáltatás és ellenszolgáltatás feltűnő értékaránytalansága is megállapítható a rendelkezésre álló iratokból, mert az elsőfokú bíróságnak össze kellett volna hasonlítania a megbízási szerződést a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelettel, a munkaszerződéssel, a 2002. október 6-i képviselőtestületi ülés jegyzőkönyvének 1. napirendi pontjával és a megbízási díjat a házi orvos díjazásával.

Tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság azt, hogy a megbízási szerződés egyes pontjai nem tartoznak a 4/2000. (II.25.) EüM. rendeletbe foglalt házi orvosi feladatkörbe.

Az egy munkáért két címen szerzett juttatás - álláspontja szerint - a jóerkölcsbe ütközik és társadalmilag elítélendő, annak ellenére, hogy az alperes érdekeit is sérti a megbízási szerződés. A megbízási szerződés jóerkölcsbe ütközését támasztja alá az, hogy az I. rendű felperes beltagja a házi orvosi megbízási elvállalását a megbízási szerződés aláírásához kötötte; a megbízási szerződés tartalmi elemeit a I. rendű felperes beltagja határozta meg. Az I. rendű felperes tudta, hogy a szerződésben rögzített tevékenységek végzésének nincsenek meg a tárgyi feltételei. Az I. rendű felperes a szerződésbe tudatosan a házi orvos tevékenységi körébe tartozó feladatokat iktatott be. Az I. rendű felperes tudta továbbá, hogy nincs működési engedélye és enélkül a megbízási szerződésben rögzített feladatait nem végezheti.

Az elsőfokú bíróságnak a megbízási szerződés érvényessége esetén is vizsgálnia kellett volna az alperes részéről ellenszolgáltatás nélkül kifizetett megbízási díjak és azok kamatai visszafizetésének lehetőségeit a 2006. január 31-én kelt előkészítő iratok alapján. Mivel az I. rendű felperes a megbízási szerződés érvényessége esetén a szerződésben foglaltak közül semmilyen tevékenységet nem végzett, ezért az általa 11 hónapra kifizetett 3.630.000,- Ft összegű megbízási díj visszajár a

részére.

Tévesen határozta meg az elsőfokú bíróság a megbízási szerződés kezdő időpontját is, mivel 2002. áprilisára az I. rendű felperes számlát nem állított ki, továbbá a 2002. május 1-jei kezdő időpontot támasztja alá, hogy dr. **S. B.** és dr. **K. S.** által használt személygépkocsik igénybevételeéről ekkortól vezettek nyilvántartást, mivel 2002. áprilisában nem voltak Bekölcén.

Mivel 2002. május 1-jétől 2003. március 31-ig 11 hónap van, ezért a 12. hónapra eső megbízási díj nem jár az I. rendű felperesnek.

Az alperes a felperések fellebbezésére fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A felperések az alperes csatlakozó fellebbezésére fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Fővárosi Ítéltábla a felperések fellebbezését és az alperes csatlakozó fellebbezését a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Az I. rendű felperes fellebbezése kis részben megalapozott, az alperes csatlakozó fellebbezése nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és helytálló jogi következtetéssel utasította el a felperések kártérítés jogcímén előterjesztett keresetét és az alperes viszontkeresetét, míg a viszontkeresetnek részben helyt adó rendelkezése megalapozatlan és jogszabálysértő.

A felperes a megismételt eljárásban a módosított keresetében az alperest a megbízási szerződés 10. pontja alapján kártérítés mint elmaradt haszon megfizetésére kérte kötelezni.

A megbízási szerződés 10. pontjában a szerződő felek kijelentették, hogy amennyiben a megbízó egyoldalúan kívánna szerződést bontani, akkor is a jelen szerződésben megfogalmazottak érvényesek aszerint, hogy a megbízó köteles egy összegben megfizetni a megbízottat illető megbízási díj teljes összegét 60 hónap időtartamra vonatkozóan.

A megismételt eljárásban a másodfokú bíróság iránymutatásának megfelelően az elsőfokú bíróság a 2007. január 25-én tartott tárgyaláson meghallgatta a szerződést kötő feleket, dr. **S. B.**-át és **D. J.** t. Dr. **S. B.** a szerződés 10. pontját a meghallgatásakor úgy értelmezte, hogy az abban foglaltak azt jelentették, hogy amennyiben a megbízó, azaz az önkormányzat egyoldalúan bármilyen módon szerződést szeg, pl. nem fizeti meg bármelyik megbízási díjat, akkor ezt részéről szerződésbontásnak tekinti. Megismételte, hogy bármilyen szerződésszegés a megbízó részéről olyannak minősült, mint ha ő ezzel már szerződést kívánna bontani, illetőleg felmondani. **D. J.** ugyanezen pont értelmezésével kapcsolatban a

tanúvallomásában azt adta elő, hogy amennyiben az önkormányzat részéről valami nagy szerződésszegés történik, akkor jár ez a megbízási díj 60 hónapra számítva a felperesnek, amin azt értették, hogy nemcsak egy hónapi megbízási díj késlekedésével, hanem pl. ha hosszú távon keresztül nem fizet az önkormányzat, akkor ezt úgy lehetne tekinteni, hogy részükről felmondták a szerződést. Ezzel kapcsolatban az is felmerült, hogy ha az önkormányzat hosszú távon fizetéseképtelen lenne és nem tudná kifizetni a megbízási díjat, amit ugyancsak a szerződés 10. pontjába tartozónak gondoltak a szerződés megkötésekor.

Mindezekre tekintettel megalapozatlan a felperesek fellebbezésének azon része, amikor a szerződés 10. pontjának értelmezésével kapcsolatban egybehangzó tanúvallomásokat állítottak, mivel a tanúvallomásokból egyértelműen kiderül, hogy a megbízási szerződés 10. pontján a szerződést kötő felek mást értettek.

A 2007. május 24-i tárgyaláson dr. **N. Á.** tanú, aki a szerződés megkötésének időpontjában állandó megbízási szerződéssel rendelkezett az alperestől, a megbízási szerződés 10. pontjával kapcsolatban azt a nyilatkozatot tette, hogy eléggé ellentmondásos az egyoldalú „felbontás” kifejezés. Nem tudott arra nyilatkozni, hogy mit értettek a felek ezen szerződés megszűnési módon, vagyis, hogy mit kellett volna ahhoz az önkormányzatnak tennie, hogy ez a 60 havi díjfizetési kötelezettsége az I. rendű felperes felé beálljon.

A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján fennálló bizonyítási kötelezettsége körében a felpereseknek a megbízási szerződés 10. pontjában szereplő szerződés megszűnésének módját kellett volna ahhoz bizonyítani, hogy az alperes kártérítési felelősségét vizsgálja az elsőfokú bíróság. Mivel ezen bizonyítási kötelezettségüknek - az eltérő tanúvallomásokra tekintettel - nem tudtak eleget tenni, ezért az elsőfokú bíróság valamennyi jogcímen megalapozottan utasította el a felperesek keresetét, az egyes jogcímek körében kifejtett jogi indokolásával a másodfokú bíróság mindenben egyetért. A felperesek fellebbezésében hivatkozott 2008. március 18-i önkormányzat által beadott keresetlevél, továbbá a 2003. április 2-án átvett számlákra rávezetett „nem engedélyezem” feljegyzés, nem támasztják alá azt a felperesi állítást, hogy mindezek célja a szerződés megszüntetése volt.

A 2007. január 25-i tárgyaláson dr. **S. B.** tanúvallomásában előadta, hogy már 2003. március utolsó napjaiban a rendelő kulcsait le kellett adnia, ami a rendelőhöz kötődött, azt nem tudta folytatni, április hónapban, saját előadása szerint a megbízási szerződés teljesítése keretében csak egy előadás megtartása történt. A 2003. november 10-én és 2006. július 12-én kelt nyilatkozatok szerint az I. rendű felperes a **B....** Önkormányzat által működtetett Idősek Napközi Otthonában 2003. április 1-jétől semmilyen tevékenységet nem végzett. A 2003. november 7-én és 2006. július 5-én kelt nyilatkozatok szerint 2003. április 1-jétől az I. rendű felperes a **B....i** Általános Iskolában semmilyen munkát, semmilyen tevékenységet nem végzett. A 2003. november 7-én kelt nyilatkozat szerint a **B....i** Napközi Otthonos Óvodában az I. rendű felperes 2003. március 31-ig tett eleget a feladatának. Az I. rendű felperes törvényes képviselője a 2011. február 24-én tartott tárgyaláson maga is úgy nyilatkozott, hogy a perbeli szerződés 2003. április 8-án szűnt meg azzal, hogy az alperes a perbeli számla kifizetését megtagadta. Megbízási díj igénye 2003.

április hónapra a felpereseknek nem volt.

Mindezeket a körülményeket értékelve és mérlegelve az elsőfokú bíróság a felperesek fellebbezésben tett állításával szemben helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a megbízási szerződés 2003. március 31-én szűnt meg.

Alaptalanul sérelmezték a felperesek a fellebbezésükben az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó rendelkezést.

A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint költségmentesség hiányában a meg nem fizetett illeték és az állam előlegezett költség megfizetésére - a következő bekezdésekben foglalt kivételekkel - a feleket kell kötelezni abban az arányban, amelyben a perköltség viselésére is kötelesek lennének. A kivételek között az egyezségkötés és a keresettől elállás, valamint per megszüntetésre irányuló közös kérelem szerepel, amelynek jelen esetben, mivel érdemi döntés hozatalára került sor, fel sem merülhetnek. Az I. rendű felperes illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesült, ezért a kereseti illetéket és a megelőző eljárásban felmerült fellebbezési eljárási illetéket nem kellett megfizetnie. Mivel a felperesek keresete első fokon elutasításra került a megismételt eljárásban, amit a másodfokú bíróság helyben hagyott, ezért a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján ezen illeték megfizetése a pereszes felpereseket terheli.

A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 5. § (5) bekezdése kimondja, hogy ha a fél a költségmentesség engedélyezését az eljárás megindítását követően kéri, a költségmentesség hatálya - ha e rendelet másként nem rendelkezik - nem terjed ki az eljárásnak az engedélyezés előtti szakaszára.

Mivel a II. rendű felperes az elsőfokú eljárásban illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesült és csak a jelen másodfokú eljárásban kapott teljes személyes költségmentességet, ezért a költségmentesség hatálya a fenti törvényi rendelkezés értelmében nem terjed ki az eljárásnak az engedélyezés előtti szakaszára. A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 5. §-ának (5) bekezdésében említett kivételt a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 10. §-ának (3) bekezdése tartalmazza, amely a II. rendű felperesre nem vonatkozik, ezért a kereseti és a megelőző eljárásban felmerült fellebbezési eljárási illeték megfizetésére köteles.

Megalapozatlanul kötelezte az elsőfokú bíróság az I. rendű felperest 164.604,- Ft tőke és ennek 2012. október 26-tól járó késedelmi kamatainak a megfizetésére. A megelőző eljárásban az elsőfokú bíróság a 2006. április 27-én kelt G.20.100/2004/51. számú ítéletében

arra kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 330.000,- Ft-ot és ennek 2003. április 2-től a kifizetés napjáig járó évi 11 %-os mértékű kamatát, amelyet az alperes 2006. július 13-án fizetett ki. A megelőző eljárásban hozott ítéletéhez képest az elsőfokú bíróság a kamatfizetés kezdő időpontját ártértékelte és a megelőző eljárásban hozott ítéletétől számított 15. naptól számolta el a késedelmi kamatot. Tény, hogy az I. rendű felperes a 2003. márciusi megbízási díj vonatkozásában számlát nem állított ki, azonban egységes a bírói gyakorlat abban a tekintetben, hogy számla kiállításának hiánya a Ptk. 302. § d) pontja szerinti jogosulti késedelem, ami azt jelenti, hogy késedelmi kamatot a

keresetlevél benyújtásától kezdődően kell fizetni, nem pedig az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalától számított 15. naptól. Mindez azt jelenti, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben az alperes nem 60 napi késedelembe volt, hanem a keresetlevél beadásától esett fizetési késedelembe, ezért túlfizetés sem áll fenn a részéről és visszafizetési kötelezettsége sincs az I. rendű felperesnek.

Az alperes a viszontkeresetében - amit a csatlakozó fellebbezésében is változatlanul fenntartott - több jogcímen kérte a szerződés érvénytelenségét. Elsődlegesen a perbeli megbízási szerződés érvénytelenségének a megállapítását a 113/1996. (VII.23.) Korm. rendelet és a 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet általa megjelölt pontjaiba ütközésére tekintettel kérte. Megalapozottan hivatkozott az alperes a csatlakozó fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság tévesen alkalmazta a 69/2002. (IV.12.) Korm. rendelet szabályait, mivel a perbeli szerződés megkötésének időpontjára tekintettel a 2002. április 10-től hatályos 113/1996. (VII.23.) Korm. rendelet szabályait kell figyelembe venni.

A Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Önmagában más jogági szabályokat sértő szerződés nem érvénytelen, ezek a jogszabályok rendszerint más jogkövetkezményt fűznek az ott szabályozott norma megsértéséhez. Általában a más jogágak kötelező jogi szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági jogszabály kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza. A Ptk. 200. § (2) bekezdésében írt érvénytelenség megállapításához az szükséges, hogy a megkötött ügylet tartalmát vagy a kikötött szolgáltatás tárgyát a külön jogszabály ne csak tilalmazza, hanem ezt meghaladóan a megállapodás érvénytelenségére irányuló akaratát is egyértelműen kifejezésre juttassa. Általában a más jogági normák, szabályok megsértése esetére a jogalkotó célja felismerhetően az, hogy az adott jogszabályban részletesen szabályozott jogkövetkezmények kerüljenek alkalmazásra, a szabály megszegésének következménye csak a külön törvényben nevesített szankció legyen. Az ilyen szabályozásból nem következik az ügylet polgári jogi érvénytelensége, azaz a szerződés nem semmis (BDT 2000/97, BDT 2007/1643, BDT 2009/2004).

A szerződés érvényességét illetően ezért annak van érdemi jelentősége, hogy a működési engedély nem a szerződés megkötéséhez, hanem a tevékenység folytatásához szükséges. A 113/1996. (VII.23.) Korm. rendelet nem rögzíti külön szankcióként az engedély hiányában kötött megállapodás semmisségét. A 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet ugyancsak nem tartalmaz külön szankciót a háziorvos által és a megbízási szerződés keretében végzett tevékenységek részbeni vagy teljes egészében történő átfedésével kapcsolatban.

Mindez pedig azt jelenti, hogy a megbízási szerződés jogszabályba ütközésének megállapítására nincs jogszabályi lehetőség.

Az alperes a megbízási szerződéssel kapcsolatos tárgyi feltételek hiányát nem háríthatja át a felperesre, mivel a megbízási szerződésben nem vállalta a tárgyi feltételek biztosítását, a megbízási szerződés érvényességével vagy érvénytelenségével kapcsolatban ez egyébként is irreleváns.

A Ptk. 201. § (2) bekezdése szerint, ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az értékkülönbség, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtámadhatja.

A törvényi rendelkezésből következően a szerződés megtámadásának három együttes feltétele van:

- a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség;
- ennek az értékkülönbségnek a szerződés megkötésének időpontjában való fennállása;
- a sérelmet szenvedő fél oldalán az ajándékozási szándék hiánya.

Ha ezek közül a feltételek közül bármelyik hiányzik, a megtámadás nem vezet eredményre.

Annak megállapításához, hogy a vállalt szolgáltatás és az ellenszolgáltatás között feltűnően nagy volt-e az értékkülönbség, a hozzávetőleges adatok nem elégségesek. Mindez azt jelenti, hogy a megbízási szerződésnek a 4/2000. (II.25.) EüM rendelettel, a munkaszerződéssel, a 2002. október 16-i képviselőtestületi ülés jegyzőkönyvének 1. napirendi pontjával és a háziorvosi díjazásával való összehasonlítása nem elég a feltűnő aránytalanság megállapításához. Az ezen a címen történő megtámadás esetén a bíróságnak vizsgálnia kell a szerződéskötés körülményeit, a szerződés egész tartalmát, a forgalmi- és értékviszonyokat, az ügylet jellegéből fakadó sajátosságokat, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás meghatározásának módját, figyelemmel kell lenni a piaci viszonyokra, a kereslet és kínálat alakulására és az értékelés nehézségeire is. Az állandó bírói gyakorlat szerint csak kirívó értékkülönbség esetén van helye feltűnő értékaránytalanság megállapításának.

Az elsőfokú bíróság mind az alapeljárásban, mind a megismételt eljárásban a 2007. március 8-án tartott tárgyaláson figyelmeztette az alperest a Pp. 3. § (3) bekezdésének megfelelően, hogy a feltűnő értékaránytalanságra vonatkozóan a bizonyítási kötelezettség őt terheli, ezért terjesszen elő bizonyítási indítványt, amelynek keretében - ahogy arra az elsőfokú bíróság az ítélete indoklásában is helyesen hivatkozott - bizonyítania kellett volna az alperesnek, hogy hasonló tevékenység ellátása, hasonló megbízási szerződés teljesítése milyen ellenszolgáltatások fejében történik, amely bizonyítási kötelezettségének az alperes nem tett eleget, azaz nem bizonyította a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbséget és azt, hogy ez az értékkülönbség a szerződés megkötésének időpontjában állt fenn, ezért az erre alapított megtámadást is megalapozottan utasította el az elsőfokú bíróság.

A Ptk. 202. §-a kimondja, hogy ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki, a szerződés semmis (uzsorás szerződés). Az uzorás szerződésnek két feltétele van, az egyik a feltűnően aránytalan előny kikötése valamely szerződő fél javára, a másik, hogy ezt az előnyt a sérelmet okozó fél a másik fél helyzetének kihasználásával kötötte ki. Ahhoz, hogy az uzsora megállapítható legyen a sérelmet

okozó fél oldalán célzatos magatartás szükséges, ami csak akkor valósul meg, ha a szerződéskötéskor ismeri a másik félnek azt a helyzetét, amely az előnytelen szerződés megkötésére készíti.

Ahogy az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott rá, a jogszabályban rögzített két feltételnek együtt kell fennállnia ahhoz, hogy a szerződés uzsorás szerződésnek minősüljön.

Az alperes a fellebbezésben tett állításával szemben nem bizonyította, hogy az I. rendű felperes ellenszolgáltatás nélkül kapta havonta a 330.000,- Ft összegű megbízási díjat, figyelemmel az Idősek Napközi Otthona, a B....i Általános Iskola és B....i Napközi Otthonos Óvoda vezetőinek 2003-ban tett írásbeli nyilatkozataira. A feltűnő értékaránytalanságot a Ptk. 201. § (2) bekezdésében már részletesen kifejtettek szerint az alperesnek kellett volna bizonyítania, amire vonatkozóan a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti részletes kioktatást megkapta, bizonyítási indítványt azonban nem terjesztett elő. Önmagában az a tény, hogy dr. S. B. korábban orvost helyettesítőként dolgozott B.-én, nem bizonyítja azt, hogy tudott az alperes vagyoni viszonyairól, a 2002. évi költségvetéséről. Az orvoshiány és a sok beteg ismeretének ténye ugyancsak nem bizonyítja azt az alperesi állítást, hogy a perbeli megbízási szerződés uzsorás szerződés volt. Az I. rendű felperes részéről történő alperesi helyzet kihasználását még ténybelileg sem támasztotta alá az alperes, azaz az uzsorás szerződés megállapításához szükséges feltételek közül az alperes a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján fennálló bizonyítási kötelezettsége ellenére semmit nem bizonyított, ahogy azt az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában maga is megállapította.

A szerződés Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző volta a kialakult bírói gyakorlat szerint akkor állapítható meg, ha az azzal elérni kívánt cél a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat vagy szokásokat nyilvánvalóan sérti és ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak tekinti (BDT 2013/2840).

A jóerkölcs a kialakult értelmezés szerint a társadalom általános értékítéletét, a magán- autonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. A szerződéses szabadság tehát nem korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A Ptk. 4. §-a a kódex eszmei alapjaként emelte jogszabályi rangra azt az erkölcsi szabályt, hogy a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kell eljárni a polgári jogi jogviszonyokban és ez a szabály már a szerződéskötést célzó tárgyalások során is irányadó. Mindebből az következik, hogy

az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jóerkölcs absztrakt fogalmának meghatározásánál irányadó (EBH 2003/956).

Az alperes által a fellebbezésben hivatkozott 2002. március 27-én kelt levelében dr.

S. B., hivatkozva a többszöri egyeztetések eredményeire, írásban rögzítette B.... háziiorvosi állás betöltésének a feltételeit, amiben az alperesi állítással szemben nem kötötte a háziiorvosi megbízatás elvállalását a megbízási szerződés aláírásához. A 4., 5., 6., 7. és 11. pontok kimondottan a háziiorvosi tevékenységgel kapcsolatosak, a 8., 9. és 10. pontokban, amely a megbízási szerződést érinti, többlet kötelezettségvállalások szerepelnek az I. rendű felperes részéről, ami nem esik a jóerkölcs társadalmilag elítélendő fogalmába.

Mindez pedig azt jelenti, hogy a megbízási szerződés nem ütközik sem a Ptk. 4. §-ába, sem pedig a Ptk. 200. § (2) bekezdésébe.

Az alperes a megelőző eljárásban a 2006. január 31-én kelt előkészítő iratában viszontkeresetét előterjesztve valóban 3.630.000,- Ft megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű felperest, hivatkozva a Ptk. 201. § (1) bekezdésére, azaz a feltűnő értékaránytalanságra.

A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló iratokból megállapította, hogy az alperes a megbízási díj visszafizetésének Ptk. 478. § (3) bekezdése és Ptk. 479. § (2) bekezdése szerinti jogcímét az elsőfokú eljárásban nem jelölte meg, végig a feltűnő értékaránytalanságra hivatkozással tartotta fenn, ezért ez olyan viszontkereset megváltoztatásának minősül, amire a másodfokú eljárásban már nincs lehetőség.

Az alperesi fellebbezéssel ellentétben nincs lehetőség a megelőző eljárásban az elsőfokú bíróság 2006. április 17-én kelt G.20.100/2004/51. számú ítéletében szereplő marasztalási összeg I. rendű felperes visszafizetésére történő kötelezésére, mivel az I. rendű felperes az elsőfokú eljárásban bizonyította azt, hogy 2003. márciusában is teljesítette a megbízási szerződést, ezért megbízási díjra - számla kiállításának hiányában is - jogosult.

A fentiekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - a rendelkező részben foglaltak szerint - részben megváltoztatta.

Az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárásban felmerült 237.600,- Ft összegű viszontkereseti illetékről nem rendelkezett, ezért a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján határozott a másodfokú bíróság az alperes személyes illetékmentességére tekintettel a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam által előlegezett és meg nem térült viszontkereseti eljárási illetékről.

Az I. rendű felperes fellebbezése eredményre vezetett, ezért a 164.604,- Ft pertárgyérték figyelembevételével a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint rendelkezett a másodfokú eljárásban felmerült ügyvédi munkadíjról, amelynek mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján mérlegeléssel állapította meg. A felperesek ezt meghaladó fellebbezésének és az alperes csatlakozó fellebbezésének eredménytelenségére tekintettel határozott úgy a másodfokú bíróság, hogy a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdés alapján az ezt meghaladóan felmerült költségeiket a peres felek

maguk viselik.

A másodfokú eljárás az Itv. 51. § (1) bekezdés alapján illetékmentes.

Budapest, 2014. év március hó 11. napján

. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

. Kurucz Zsuzsánna s.k.
előadó bíró

. Gáspár Mónika s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bírószági tisztviselő